ભુવનભાનુ એન્સાઇક્લોપીડિયા

(દિવ્ય-દર્શન પ્રવચન મહોદધિ)

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન ભવ-૧ થી ૪

ભાગ-૩૧

◆ પ્રવચનકાર ◆

ન્યાય વિશારદ, સેંકડો ભવ્યાત્માઓના રાહબર

પ.પૂ. આચાર્ય શ્રી વિજય ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મ.સા.

◆ પ્રકાશક ◆

કુમારપાળભાઇ વી. શાહ

દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ, ૩૯, કલિકુંડ સોસાયટી,

કલિકુંડ-ધોળકા, (અમદાવાદ).

ભુવનભાનુ એન્સાઇક્લોપીડિયા (ભાગ-૩૧)

દિવ્ય-દર્શન પ્રવચન મહોદધિ-શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન ભવ-૧ થી ૪

-: શુભાશિષ :-

તપગચ્છભૂષણ સુવિશાલ ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય

શ્રી વિજય જયઘોષસૂરીશ્વરજી મહારાજા

-: પ્રેરક-માર્ગદર્શક :-

સંઘ શાસન કૌશલ્યાધાર પ.પૂ.આચાર્ય

શ્રી વિજય જયસુંદરસૂરીશ્વરજી મહારાજા

-: સહાયક :-

સરળ સ્વભાવી **પ.પૂ.પં. શ્રી પદ્મસેનવિજયજી મ.સા.**

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૫૦ **કિંમત : રૂા. ૧૫૦/-**

વિમોચન : અષાઢ વદ-૨, વિ.સં. ૨૦૬૭, રવિવાર ૧૭-૭-૨૦૧૧

-: પ્રાપ્તિ સ્થાન :-

દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ
૩૯, કલિકુંડ સોસાયટી,
ધોળકા,

ડૉ. હેમંતભાઇ-અમદાવાદ
ફોન : ૦૨૭૯-૨૬૬૩૦૦૦૬

દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ
૨૯/૩૦, વાસપૂજ્ય બંગલો,
સેટેલાઇટ, અમદાવાદ

ડૉ. સંજયભાઇ-સુરત
મો. ૯૮૨૫૧૨૧૪૫૫

શ્રી ભુવનભાનૂસૂરિ જૈન જ્ઞાન શાળા
૩૬, જ્ઞાનમંદિર સોસાયટી,
નવકાર જૈન દેરાસર સામે,
વાસણા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭.
રાહુલભાઇ મો. ૯૪૨૭૦૩૭૪૯૧

શ્રેયંસ્કર અંધેરી ગુજરાતી જૈન સંઘ
૧૦૬, એસ.વી. રોડ,
ઇર્લા-પાર્લા (વેસ્ટ),
ફોન : ૨૬૭૧૯૩૫૭

મુદ્રક : શુભાય આર્ટસ્,

૯૦ ફીટ રોડ, ઘાટકોપર (ઇ), મુંબઇ-૭૭. મો. ૯૮૨૦૫૩૦૨૯૯

પ્રકાશકીય

અપ્રમત્ત, મૈત્રીભાવના સ્વામી, અનાસક્ત યોગી **પ.પૂ.આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મહારાજાએ** જીવોના રગેરગમાં જિનશાસનને વસાવવા, શાસન પ્રભાવનાના ઉત્કૃષ્ટ કાર્યો સાથે ચાંદનીના પ્રકાશમાં પણ, પોતાની નિદ્રાનો ત્યાગ કરી જે ચિંતનો લખેલા હતા. તે દિવ્યદર્શન ટ્રસ્ટ વતી દિવ્યદર્શન સાપ્તાહિકમાં છપાયેલા હતા.

વર્તમાનકાળમાં સકલ સંઘના કલ્યાણ અર્થે **શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ જન્મશતાબ્દીનું નિમિત્ત પામી** જેઓશ્રીની સતત કૃપા અમારા ટ્રસ્ટ ઉપર છે એવા સુવિશાલ **ગચ્છાધિપતિ પ.પૂ.આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય જયઘોષસૂરીશ્વરજી મહારાજાના** આશિષ પામી તેમના વિનીત પટ્ટધર **પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય જયસુંદરસૂરીશ્વરજી મહારાજાના** માર્ગદર્શન હેઠળ તે અમૂલ્ય ચિંતનો-પ્રવચનોનો રસથાળ ''**ભુવનભાનુ એન્સાઇક્લોપીડિયા**''માં સંગૃહિત કરવાનું નક્કી કર્યું છે.

વર્ષોથી સ્વર્ગસ્થ પૂજ્યપાદ ગુરુદેવશ્રીની અનન્ય ભક્તિ-વૈયાવચ્ચ કરનાર **પ.પૂ.પંન્યાસ શ્રી પદ્મસેનવિજયજી મ.સા.** તથા **પૂ. મુનિ શ્રી દિવ્યદર્શનવિજયજી મ.સા.** તથા **પૂ. મુનિ શ્રી સૌમ્યભૂષણવિજયજી મ.સા.** એ પુનઃમુદ્રણ માટે પરિમાર્જન કરી આપ્યું તે બદલ તેઓશ્રીને ખૂબ ધન્યવાદ.

આ સેટના મુદ્રણમાં જ્ઞાનખાતાનું દ્રવ્ય વાપરી સુકૃતના સહભાગી બનેલા સંઘો તથા વ્યક્તિગત લાભ લઇ સંપત્તિનો સદુપયોગ કરવા બદલ તે મહાનુભાવોના તથા ગ્રંથનું ટાઇપ સેટીંગ તથા મુદ્રણ કરનાર **શુભાય આર્ટસ્, મુંબઇ**ના અમે આભારી છીએ.

આ પુસ્તકમાં કોઇ પણ પ્રિન્ટિંગાદિ ભૂલ રહી ગયેલ હોય તો પ્રબુદ્ધજનો જણાવીને અનુગ્રહ કરશો.

કુમારપાળભાઇ વી. શાહ

-: સુકૃત અનુમોદન :-

પ.પૂ. શાસન પ્રભાવિકા સાધ્વી

શ્રી અનંતકીર્તિશ્રીજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી

પૂજ્ય સાધ્વી**શ્રી રત્નત્રયીશ્રીજી મ.સા.**ની

દીક્ષામાં થયેલ જ્ઞાનનિધિમાંથી

આ પુસ્તક પ્રકાશનમાં

સદ્વ્યય કર્યો છે.

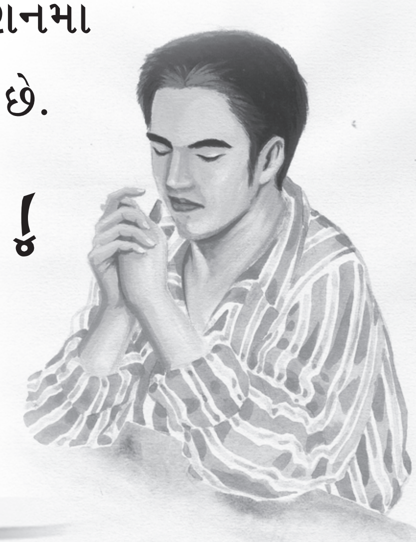

ધન્યવાદ !

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિષય	પે.નં.
૧.	પ્રથમ ભવ-શ્રીષેણરાજા	૧
૨.	કપિલ કેમ દાસીપુત્ર -	૧૧
૩.	બુંદસે બિગડી હોજ સે નહિ સુધરે -	૨૬
૪.	શાન્તિનાથભગવાન ૪થા ભવે રાજા અમિતતેજ	૭૩
૫.	સાધર્મિક દર્શનમાં કઇ કઇ વિશિષ્ટતાઃ	૯૧
૬.	હું જીવન બદબોવાળું જીવું છું ? કે સુવાસવાળું ?	૧૦૪
૭.	પ્રભુની ક્ષમા-કરુણા	૧૪૪
૮.	અમિતતેજનું આગમન -	૧૬૯
૯.	મૂળદેવનું મોટું મનઃ	૧૭૮
૧૦.	સુલસાની ધર્મક્રિયા કેમ વિષક્રિયા નહિ ?	૧૮૫
૧૧.	મૌનના લાભ-	૨૦૫

ભુવનભાનુ એન્સાઇક્લોપીડિયા ભાગની વિગત

ભાગ - ૧ થી ૧૦, અગ્રલેખામૃત

-: સુકૃત અનુમોદન :-

કે.પી. સંઘવી પરિવાર, (સ્વદ્રવ્ય) માલગાંવ, સુરત, અમદાવાદ.
શ્રી ધર્મનાથ પો.હે. જૈનનગર જૈન સંઘ (જ્ઞાનખાતા) અમદાવાદ.
શ્રી મુલુંડ ઘોઘારી વિશાશ્રીમાળી જૈન સમાજ (જ્ઞાનખાતા) મુલુંડ, મુંબઇ.
શ્રી નમિનાથ ગૃહ જિનાલય (જ્ઞાનખાતા) ઘાટકોપર-ઇસ્ટ, મુંબઇ

ભાગ - ૧૧ અગ્રલેખામૃત + દિવ્યદર્શન + ગણધરવાદ

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શેઠશ્રી ઘેલાભાઇ કરમચંદ સેનિટોરિયમ ટ્રસ્ટ, (જ્ઞાનખાતા), વિલેપાર્લે (વે.) મુંબઇ

ભાગ - ૧૨ સાધર્મિક ભક્તિ + જીવનના આદર્શ + અનંતના પ્રવાસે

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શ્રી ગીતાંજલી શ્વે.મૂ.પૂ. જૈન સંઘ, (જ્ઞાનખાતા), બોરીવલી, મુંબઇ

ભાગ - ૧૩/૧૪ શ્રી યોગદષ્ટિ સમુચ્ચય

ભાગ - ૧૫ શ્રી યોગદષ્ટિ સમુચ્ચય + નિશ્ચય અને વ્યવહાર

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શ્રી શાંતિ નિકેતન જૈન સંઘ (જ્ઞાનખાતા), સુરત.

ભાગ-૧૬ અનાથી મુનિ + કલ્યાણ મિત્ર + નમિરાજર્ષિ + અંજનાસુંદરી

ભાગ-૧૭ સંસારની જડ + જીવનમાં દિશાનું પરિમાણ + + સંસારના ત્રિવિધ તાપ

ભાગ-૧૮ દર્શનની ષડ્વિધ કલા + અરિહંત પરમાત્માની ઓળખાણ, જૈન શાસનમાં ભાગવતી દીક્ષાનું સ્થાન + ગૃહસ્થ ધર્મ કેમ દીપે ?

-: સુકૃત અનુમોદન :- શ્રી રિદ્ધિ સિદ્ધિ આદર્શ શ્વે.મૂ. જૈન સંઘ
(જ્ઞાનખાતા) માર્વેરોડ, મલાડ (પશ્ચિમ), મુંબઇ-૬૪.

ભાગ - ૧૯ ધ્યાન અને જીવન

-: સુકૃત અનુમોદન :- શ્રી લબ્ધિનિધાન સીમંધરસ્વામી જૈન સંઘ

ભાગ - ૨૦ ધ્યાન અને જીવન + ચિંતા ચાર પ્રકારની

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શ્રી લબ્ધિનિધાન સીમંધરસ્વામી જૈન સંઘની
આરાધક શ્રાવિકાઓ (જ્ઞાનખાતા) એલફીન્સ્ટન, વરલી, મુંબઇ.

ભાગ - ૨૧/૨૨/૨૩ શ્રી સમરાદિત્ય કથા

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શ્રી નવજીવન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, (જ્ઞાનખાતા) નવજીવન, મુંબઇ.

ભાગ - ૨૪/૨૫/૨૬ શ્રી સમરાદિત્ય કથા

સુકૃત અનુમોદન :- શ્રી વિલેપાર્લે શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ,
એન્ડ ચેરિટી ટ્રસ્ટ (જ્ઞાનખાતા) પાર્લા (ઇ), મુંબઇ.

ભાગ - ૨૭ પર્યુષણ પર્વના પ્રવચનો

ભાગ-૨૮/૨૯ મહાસતી સિતાજી

-: સુકૃત અનુમોદન : શ્રી જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથ જૈન શ્વેતાંબર મંદિર ટ્રસ્ટ (બાહુબલી)
શ્રી કુંભોજગિરિ જૈન તીર્થ (જ્ઞાનખાતા)

ભાગ - ૩૦ લલિત વિસ્તરા

ભાગ - ૩૧ શ્રી શાંતિનાથ ભવ ૧ થી ૪

ભાગ - ૩૨ શ્રી શાંતિનાથ ભવ ૪ થી ૬

-: સુકૃત અનુમોદન :-

પૂજ્ય સાધ્વી શ્રી રત્નત્રયીશ્રીજી મ.સા.ની દીક્ષામાં થયેલ (જ્ઞાનખાતા)

ભાગ - ૩૩ શ્રી શાંતિનાથ ભવ ૬ થી ૮

ભાગ - ૩૪ શ્રી શાંતિનાથ ભવ ૮ થી ૧૦

ભાગ - ૩૫ શ્રી શાંતિનાથ ભવ ૧૦, પ્રારબ્ધ પર પુરુષાર્થનો વિજય, ઉબ્બુડો મા પુણો નિબુડિજ્જા

-: સુકૃત અનુમોદન :-

શ્રી શાંતિ સુધા પાર્ક જૈન સંઘ, ઘાટકોપર (ઇસ્ટ), મુંબઇ. (જ્ઞાનખાતા)

જીવનના મહાન યોગાનુયોગ
એટલે જ

સ્વ. પૂજ્યપાદ વર્ધમાન તપોનિધિ સંઘકૌશલ્યાધાર
આચાર્યદેવેશ શ્રી ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી
મહારાજા...

વિશ્વપિતા પ્રભુ મહાવીરે વૈશાખ સુદ-૧૧ના દિને ૨૫૩૭ વરસ પૂર્વે જિનશાસનની સ્થાપના કરી. આ શાસનમાં ભૂતકાળમાં અનેક મહાપુરુષો થયા જેમણે શાસનની ધૂરાને વહન કરીને અનેક યોગ્ય જીવોને મોક્ષમાર્ગે વાળ્યા. એમાના જ એક મહાપુરુષ તે એટલે અમારા પરમ ગુરુદેવશ્રી આચાર્યદેવશ્રી ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મહારાજા.

જેઓએ નાનકડી જીંદગીમાં સ્વ અને શાસનના અનેક મહામૂલા કાર્યો કરી દીધા. એ આત્મા જન્મ્યો ત્યારે તેમની માતાને પણ ખબર નહિ હોય કે આ બાળક મોટો થઈને જિનશાસનની વિરાટ વિભૂતિ થશે. બાગો જેમ અનેક પ્રકારના સુંદર પુષ્પોથી શોભે તેમ પૂજ્યશ્રીજીનો જીવનબાગ પણ અનેક ગુણપુષ્પોથી શોભતો હતો.

અનેક ગુણપુષ્પોમાંનું એક પુષ્પ એટલે પ્રત્યેક સમયની આત્મજાગૃતિ. પૂજ્યશ્રીની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ આત્મલક્ષી હતી. ક્યાંય પોતાનો આત્મા અશુભ કર્મબંધ ન કરી બેસે તેની સતત કાળજી પૂજ્યશ્રી લેતા હતાં.

ઉડીને આંખે વળગે તેવો બીજો તેઓશ્રીનો ગુણ હતો. અરિહંતની આજ્ઞાનું પ્રત્યેનું ઉત્કૃષ્ટ બહુમાન. અને એમાંથી જ પ્રગટ થયેલો જીવદયાનો ચિરકર પરિણામ. પ્રત્યેક ક્ષણે પૂજ્યશ્રીના હૃદયમાં આજ્ઞાબહુમાનભાવ ઉછળતો હતો. અને તેથી જ જીવન સ્વાધ્યાયરમણતા, તપશ્ચર્યા, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, અપ્રમત્તતા વગેરે અનેક ગુણોથી સદૈવ મહેંકતું હતું.

પુષ્પની સુવાસ માત્ર પવનની જ દિશામાં વહેતી હોય છે. જ્યારે સંતોની સુવાસ ચારે દિશામાં ફેલાયેલી હોય છે. પૂજ્યશ્રી સંતકક્ષાના આત્મા હતાં માટે જ તેમના ગુણોથી ઉભરાતા જીવનની સુવાસ ગુજરાત, મહારાષ્ટ્ર, M.P., કલકત્તાદિ, દક્ષિણ ભારતાદિ ચારે દિશામાં ફેલાયેલી હતી.

પૂજ્યશ્રીની ઓળખાણ એક જ લીટીમાં આપવી હોય તો એમ કહી શકાય કે તેઓશ્રી સંયમજીવનની અપ્રમત્ત પ્રવૃત્તિમાં તો સમ્રાટ હતાં પરંતુ આંતર પરિણતીઓના પણ સમ્રાટ હતાં

શું તેમનું અજબગજબનું ગુરુબહુમાન હતું? શાસનના અનેક કાર્યોની વચ્ચે પણ ગુરુમહારાજના પડિલેહણના સમયે 'મારું એક રાખજો.... મારું એક રાખજો...' નો મંગલનાદ અનેક શિષ્યોના ગુરુ એવા પૂજ્યશ્રીના મુખમાંથી અવશ્ય નિકળતો. પૂજ્યપાદ મહારાજજીના સ્ટ્રેચર ઉચકવાના પ્રસંગો પણ "મારો નંબર કેમ લગાડ્યો નથી, હું ગુરુમહારાજજીનો પ્રથમ શિષ્ય છું મારો સેવાનો અધિકાર તમારા કરતાં પહેલો છે." આવા

ગુરુબહુમાનજન્ય મંગલવાક્યો તેઓશ્રીના મુખેથી
અનેક વખત નિકળ્યા છે.

પૂજ્યશ્રીમાં પાપભીતિ અને પરલોકભીતિ પણ પરાકાષ્ઠાએ હતી. અને તેથી જ કોઈક ગૃહસ્થ સમક્ષ પણ પોતાની થઈ ગયેલી મામૂલી ભૂલો બદલ પણ હાર્દિક ક્ષમાપના કરતાં અચકાતા નથી. જ કુલભાનુવિ.ની થયેલી દીક્ષા નિમિત્તે તપોવનમાં તેમના હૃદયમાં પ્રગટ થયેલો પરલોકદૃષ્ટિ અને પાપભીરુતાનો પરિણામ આજે પણ તેઓશ્રીના હૃદયની કોમળતા પ્રત્યે અમારા મસ્તકને ઝૂકાવી દે છે.

ખરેખર! તેમનો આત્મા સાધના અને શાસનમય હતો. અને તેથી જ તેઓશ્રી સ્વદેહે વિદાય પામ્યા પછી પણ પુસ્તકોનો, શિષ્યોનો અમૂલ્ય વારસો મૂકી ગયા છે—

પાણીનો એક વિશિષ્ટ સ્વભાવ છે કે તે સર્જન કરે છે પછી પોતે દૂર થઈ જાય છે અને સર્જન રહી જાય છે. મકાન, રોટલા વગેરેનું સર્જન પાણી વિના શક્ય નથી. પરંતુ તે થયા પછી મકાનાદિમાંથી પાણી નિકળી જાય છે અને મકાનાદિ સર્જન રહી જાય છે. પૂજ્યશ્રીને પાણીની ઉપમા બરાબર ઘટે છે. પોતે અનેક પુસ્તકોનું, વિશિષ્ટ શિષ્યોનું સર્જન કર્યું. અને પોતે ચાલ્યા ગયા અને સર્જન અહીં જ રહી ગયું—

આવી એક મહાન, વિરલ, નિકટમોક્ષગામી વિભૂતિને હૃદયના ભાવભાવથી વંદના કરીએ અને તેમના ગુણોની મહેકને આપણે સૌ પામીએ એ જ શુભકામના.

લિ.
મુ. જિનસુંદરવિ.